

Monialainen oppimiskokonaisuus

Teemana: Demokratiataidot

Luokka-aste: 4 lk

Yhteensä 5 oppituntia (5 x 45 min)

Tekijät: Vilma Kyrönviita ja Mikko Heikkinen (10/2022)

Kokonaisuuden tavoitteet/keskeiset käsitteet: demokratiataidot, demokratian perusteet, demokratia, yhteistyö, vuorovaikutus, mielipiteen ilmaisu, keskustelu, kuuntelu, vaikuttamisen taidot, kampanja, digitaidot, media, osallisuus

Linkki materiaalikansioon: [MOK Demokratiataidot](https://helsinki-my.sharepoint.com/:f:/g/personal/kvilma_ad_helsinki_fi/EiWHQ1ik2IRLgtyUIT3SaOYBm-7TfKjC9Dp9VybaOuPhg?e=TzRHL0) tai https://helsinki-my.sharepoint.com/:f:/g/personal/kvilma_ad_helsinki_fi/EiWHQ1ik2IRLgtyUIT3SaOYBm-7TfKjC9Dp9VybaOuPhg?e=TzRHL0

1. Tunti

Tunnin tavoitteet: johdanto demokratiataitoihin, keskusteleminen, kuunteleminen, oman mielipiteen ilmaisu

Tunnin kulku:

1. Demokratiataitojen esittely opejohtoisesti Powerpointin avulla

- Keskustellaan, mitä demokratiataidot voisivat tarkoittaa, mitä oppilaille tulee mieleen.
- Käydään läpi, mitä tässä MOK:ssa on tarkoitus käsitellä:
 - o Yhteistyötaidot
 - o Keskustelutaidot
 - o Vaikuttamisen taidot
- Ekan tunnin teemana keskustelutaidot.

2. Opettajien demo liittyen kuuntelemiseen:

Opettajat näyttelevät keskustelun, jossa rikotaan hyvään kuuntelemiseen liittyviä sääntöjä. Opettajat sopivat aiheen, josta he alkavat keskustella. Toinen opettaja alkaa kertomaan omasta viikonlopustaan tms. aiheesta. Keskustelun aikana toinen opettaja ei katso keskustelukumppania kohti, tekee muita asioita, puhuu päälle, liikkuu tuolillaan ja vaihtaa aihetta. Oppilaiden tehtävänä on havainnoida, mitä hyvin kuuntelutapoihin kuuluvia sääntöjä opettaja rikkoo.

3. Demon koonti: säännöt kuuntelemiseen ja keskusteluun

Kootaan oppilaiden kanssa yhdessä keksityt säännöt ylös Powerpointille.

Esimerkiksi:

Kuunteleminen:

- en tee omia asioita keskustelun aikana – kuuntelen, mitä toinen sanoo
- pysyn aloillani
- keskityn kuuntelemiseen

Keskusteleminen:

- katson kuulijaa/kuulijoita – pysyn aloillani
- en puhu muista aiheista – puhun selkeästi
- puhun asiallisesti ja rauhallisesti.

4. Parikeskustelut

Valitaan parit tehtävää varten.

- Oppilaiden tehtävänä on keskustella 2 min ajan tietystä aiheesta. Ope ottaa aikaa.
- Valitaan kolme aiheita.

Esim.

1. Hälinälle luokassa ei vain mahda mitään.
2. Ei kannata opetella uusia taitoja, jos tuntuu, ettei voi tulla niissä hyväksi.
3. Internetistä on lapsille vain hyötyä.

- Ensimmäisellä kierroksella: toinen parista on kuuntelija ja toinen keskustelija.
- Toisella kierroksella: roolit vaihtuvat toisinpäin.
- Kolmannella kierroksella molemmat saavat keskustella – HUOM! Tulee muistaa kuuntelemisen ja keskustelemisen säännöt.

5. Mielenpitemen perustelu parin kanssa

- Oppilaiden tehtävänä on valita kolmesta edeltävästä aiheesta yksi.
- Tämän jälkeen he päättävät, mitä mieltä he ovat aiheesta: ovatko he joko samaa mieltä vai eri mieltä (puolesta/vastaan).
- Oppilaat kirjoittavat ylös 3–4 asiaa, joiden avulla perustelevat mielipidettään “Miksi olette kyseistä mieltä asiasta?”

Lopuksi esitellään omat perustelut koko luokalle.

Tunnin lopetus

Jos aikaa:

- Video: Pieni opas vaikuttamisesta:
<https://drive.google.com/file/d/1bIODdy29We1DCRxNDrovCn9jB6vyWAh-/view>
- Video: Lastentasavalta ja koululaisaloitevideot:
 - o [https://drive.google.com/file/d/16waFb9EMgO32ah7c6_UT_MTplu9s3P4r/vi
ew](https://drive.google.com/file/d/16waFb9EMgO32ah7c6_UT_MTplu9s3P4r/vi
ew)
 - o [https://drive.google.com/file/d/1dQW_1ZPA7BNf88LfuM5DNYVJnBs74Q2b/v
iew](https://drive.google.com/file/d/1dQW_1ZPA7BNf88LfuM5DNYVJnBs74Q2b/v
iew)

Materiaalit:

- Powerpoint: MOK tunti 1.

2. & 3. Tunti

Tunnin tavoitteet:

Opettaa yhteistyötaitoja, vaikuttamista ja projektin läpiviemistä.

Tunnin kulku:

1. **Opettajajohtoisesti käydään läpi mitä tehdään:** kampanjajuliste (PowerPoint)
Käydään läpi vaikeita sanoja, kartoitettiin oppilaiden tietämystä.

Kampanjajulisteen malli: iskevä otsikko, huomiota herättävä kuva, 3-5 selkeää tietolausetta

2. **Jaetaan oppilaat ryhmiin suunnitelman mukaisesti.**
3. **Tehdään yhdessä ideointiharjoitus ryhmittäin.** Haaste: ideoidun aiheen tulee sopia koko ryhmälle
4. Oppilaat lähtevät suunnittelemaan ja hahmottelemaan julistetta

Opettajat kulkevat luokassa ohjaamassa ja auttamassa.

5. **Toisen tunnin alussa ohjeistetaan lisää toteutuksesta:** mistä tussi ja paperi, miten edetään, roolien jako: kuka etsii tietoa, kuka piirtää kuvaa, kuka ideoi lauseita

Oppilaat lähtevät toteuttamaan valmista tuotosta

6. **Valmiiden tuotosten esittely**

HUOM! Riippuen ryhmästä, tämä tehtävä voi vaatia vielä lisää aikaa. 2 x 45min on melko tiukka.

Materiaalit:

- Powerpoint MOK tunti 2-3 kampanjajuliste

4. tunti

Tunnin tavoitteet: yhteistyötaidot, vuorovaikutus, keskustelu, neuvottelu, ilmaisu, tunteet

Tunnin kulku:**1. Tunnin ja tavoitteiden esittely**

- Kerrataan Powerpointin avulla edellisillä tunneilla käsitellyjä teemoja (keskustelemisen taidot ja kuuntelemisen taidot, vaikuttamisen taidot)
- Tällä tunnilla teemana yhteistyötaidot.

2. Kuvametsästys neljän/viiden oppilaan ryhmissä

- Oppilaat jaetaan ryhmiin.
- Ryhmä saa monisteen, jossa on erilaisia kuvasuunnistushaasteita.
- Haasteet kuvataan omilla koneilla/padeilla (yksi kone per ryhmä).
- Rajataan tila, jossa oppilaat saavat liikkua.

3. Yhteistyön arviointia

- Lopuksi tarkastellaan jokaiselta ryhmältä yksi ryhmän valitsema kuva. Oppilaat saavat kertoa kuvasta.
- Täytetään yhteistyön/ryhmätyön arviointimoniste (Kätkön materiaali) tai keskustellaan kysymysten kautta ryhmän työskentelystä.

Tunnin lopetus**Materiaalit**

- Powerpoint: MOK tunti 4-5
- Kuvametsästysmoniste
- Kätkön arviointimonisteet

5. tunti

Tunnin tavoitteet: osallisuuden tunnistaminen, osallistuminen, media, median eri välineet, median vaarat

Tunnin kulku:

1. Median vaarat- lyhyt kohta

(Vaatii kaksi näyttelijää. Käsikirjoitus löytyy liitteistä.)

2. Eri medioiden tunnistamista

- Kysytään oppilailta: Pohdi, mitä mediaa olet käyttänyt viimeisen vuorokauden aikana.
 - o Tv-sarjat
 - o Elokuvat
 - o Puhelimen sovellukset
 - o Pelit
 - o Tietokone
 - o Lehdet
 - o Uutiset

- Kirjataan ylös Powerpointtiin opejohtoisesti.

3. Mediatutkimus opejohtoisesti (tähän menee helposti 20-30 min)

Käydään läpi hieman mitä on tietoteksti (PP) Ohjeistus medialukumonisteeseen. Kysymys: mitä tarkoittaa medialukutaito? Kysymys luokalle, mistä tietää onko tieto luotettavaa? Yms. Keskustelua. Medialukutaitomonisteen läpikäynti videotykillä ja ohjeistuksen kertominen Kuvakaappausten näyttäminen videotykillä, oppilaat täyttävät monistetta. Lopuksi käydään uudestaan läpi kuvakaappaukset ja jutellaan tekstien piirteistä. Täytetään kysymyskohdat monisteesta, ensin oppilaat itse ja sitten täydennetään.

HUOM! Kuvakaappaukset ja medialukutaito-moniste löytyvät liitteet –kansioista

Jos on aikaa:

4. Osallisuusjumppa

- Oppilaat seisovat pulpetin vieressä. Ope lukee väittämiä: jos he ovat väittämän kanssa samaa mieltä, he tekevät kyykkyhypyn. Jos he ovat eri mieltä he menevät kyykkyyn.

Väittämiä:

1. Tiedän, että koulussani toimii pikkuparlamentti.
2. Tiedän, ketkä ovat oman luokkani pikkuparlamentin edustajat.
3. Minulla on uusia ideoita asioiden kehittämiseksi.
4. Tiedän erilaisia tapoja vaikuttaa omiin tai yhteisiin asioihini.
5. Koen, että ideani kuullaan ja voin saada niille tukea.
6. Koen, että saan palautetta ja kiitosta toiminnastani.
7. Tunnen, että voin vaikuttaa omaa elämääni koskeviin asioihin.
8. Opin uutta ja kehitän taitojani.

Tunnin lopetus

Materiaalit:

- Median vaarat -draamakohtauksen käsikirjoitus
- Mediakuvat- kansio
- Powerpoint: MOK tunti 4-5

Muita ideoita ja linkkejä aiheeseen liittyen:

Mediataitokoulu:

- http://www.mediataitokoulu.fi/images/kansikuva_viivat.jpg
- http://www.mediataitokoulu.fi/images/mediakartantuntijat_8_12.pdf

Mediataitoviikko: <https://www.mediataitoviikko.fi/materiaalit/?filter=kouluikaiset>

Oivalluksia mediareppuun: <https://oivalluksiaeskarista.files.wordpress.com/2017/12/100-oivallusta-mediareppuun.pdf>

Sitra:

- Faktabaari: <https://faktabaari.fi>
- Sitra: <https://www.sitra.fi/aiheet/digivalta/>
- Nuorten politiikkakoulu:
https://www.ouka.fi/documents/78453/20610986/Nuorten+politiikkakoulu-oppimateriaali_sa.pdf/7cb82f85-aebc-48bf-97df-8400aeaa9f5c
- Miten demokratiaa kokeillaan? <https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/05/sitra-miten-demokratiaa-kokeillaan.pdf>
- Draamallinen kansalaisraati uusia demokraattia osallisuutta kehittäviä toimintatapoja kokeilemassa Kuhmossa: <https://www.kuhmo.fi/wp-content/uploads/2021/04/Draamallinen-kansalaisraati-tutkimuksen-loppuraportti.pdf>
- Miten kirjastoista tehdään kansanvallan foorumeita?
<https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/05/sitra-miten-kirjastoista-tehdaan-kansanvallan-foorumeita.pdf>
- Uusi opas tarjoaa ratkaisuja informaatio sodan keskellä:
<https://www.sitra.fi/uutiset/uusi-opas-tarjoaa-ratkaisuja-informaatio-sodan-keskella/>

Opinkirjo:

- Mokkeja yhteiskunnallisella otteella: https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2018/12/Mokkeja_yhteiskunnallisella_otteella.pdf

- Opas demokratiakasvatukseen: <https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2019/06/opas-demokratiakasvatukseen.pdf>
- Miten voi vaikuttaa <https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2019/06/Oppilasvaikuttajana.pdf>
- Alakoulun yhdenvertaisuus: <https://bit.ly/alakouluyhdenvertaisuus>

Oph:

- Lasten ja nuorten osallisuus: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lasten-ja-nuorten-osallisuus>

Lasten tasavalta:

- <https://areena.yle.fi/1-50418587>
- <https://yle.fi/aihe/lasten-tasavalta>